

Uzaktan Eğitim Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerine Yönelik Akademisyen Görüşleri*

Academicians' Views on Applied Art Lessons in the Distance Education Teaching Process

Serap BUYURGAN¹, İrfan Nihan DEMİREL²

¹Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü. e-posta: sbuyurgan@baskent.edu.tr

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı. e-posta: nihan.demirel@erdogan.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 01.05.2021

Yayına Kabul Tarihi: 15.09.2021

ÖZ

Araştırmanın amacı uzaktan eğitim öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerine yönelik akademisyen görüşlerini tespit etmektir. Araştırma nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanıldığı karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımına göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Üniversitelerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültelerinde görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılan ve uygulamalı sanat derslerini yürüten toplam 70 akademisyen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Uzaktan Eğitim Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerini Değerlendirme Anketi" kullanılmıştır. Nicel veriler, aritmetik ortalama, standart sapma ve frekans değerleri verilerek, nitel veriler ise Dey'in (1993) betimleme, sınıflandırma ve ilişkilendirme olmak üzere üç aşamalı modeline göre analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, uzaktan eğitim sürecinde teknolojik araç gereçlerin, materyallerin, etkinliklerin, yöntem ve tekniklerin kullanımı ya da öğrenci motivasyonunun sağlanması gibi konularda akademisyenlerin gereken yeterliğe sahip olduklarını göstermiştir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitime göre, sanatsal farkındalık yaratma konusundaki etkililiğinin daha düşük olduğu, uygulamalı sanat dersleri açısından öğrencilere katkı sağlama konusunda yetersiz kaldığı, uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat dersleri açısından öğrencinin sanatsal gelişiminin atölye ortamına göre

---

* **Alıntı:** Buyurgan, S. ve Demirel, İ.N. (2022). Uzaktan eğitim öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerine yönelik akademisyen görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 585-620.

gözlemlenmesinin daha zor olduğu ve öğrenme ortamının olanakları açısından uygulamalı sanat derslerinin uzaktan eğitim sürecine uygun olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ışığında Covid-19 salgını dolayısıyla artan uzaktan eğitim talepleri nedeniyle üniversitelerin, öğrenci ve eğitimci etkileşimini sağlayacak teknolojik alt yapı imkanlarını arttırması ve eğitimcilerin öğrenme ortamının verimliliğini ve öğrenci motivasyonunu sağlayacak yenilikçi yaklaşımları sanal öğrenme ortamlarına aktarmaları önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim öğretim, COVID-19 pandemisi, Uygulamalı sanat dersleri, Akademisyen görüşleri

ABSTRACT

The aim of the research is to determine the views of the academicians about applied arts lessons in the distance education teaching process. The research was conducted according to the convergent parallel design approach, which is one of the mixed method research designs in which quantitative and qualitative research approaches are used together. The study group of the research consists of 70 academicians working in the Fine Arts Education Departments, the Fine Arts Faculties and the Fine Arts, Design and Architecture Faculties of the Universities, participating voluntarily in the research and conducting applied art classes. In the research, the "Applied Art Lessons Evaluation Questionnaire in the Distance Education Teaching Process" developed by the researchers was used as a data collection tool. Quantitative data were analyzed by giving arithmetic mean, standard deviation and frequency values, and qualitative data were analyzed according to Dey's (1993) three-step model of description, classification and correlation. The results of the research showed that the academicians have the necessary competence in the subjects such as the use of technological tools, materials, activities, methods and techniques or providing student motivation in the distance education process. In addition, the distance education process was found to be less effective in creating artistic awareness than face-to-face education, and it was insufficient to contribute to students in terms of applied art lessons. It was concluded that the artistic development of the student is more difficult to observe than the workshop environment in terms of applied art lessons in the distance education process, and the applied art lessons are not suitable for the distance education process in terms of the possibilities of the learning environment. According to these results, due to the Covid-19 epidemic, universities should increase the technological infrastructure opportunities that will ensure student and educator interaction. In addition, it is recommended that educators transfer innovative approaches that will ensure the efficiency of the learning environment and student motivation into virtual learning environments.

Keywords: Distance education and training, COVID- 19 pandemic, Applied art classes, Academician's views

GİRİŞ

Uzaktan eğitim, sınıf içi faaliyetlerin gerçekleşme imkânı bulunmadığı durumlarda, öğrencilerin öğretmenler aracılığıyla ve birbirleri ile geleneksel öğrenme ve öğretim yöntemlerinin kısıtlı olduğu koşullarda etkileşim kurarak, eş zamanlı ve eş zamansız ortamlarda gerçekleştirdikleri öğrenme deneyimlerini içeren eğitim sistemi olarak tanımlanmaktadır (Alkan, 1987; Singh ve Thurman, 2019). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişerek, uzaktan eğitimin dijital çağa taşınması ile günümüzde birçok eğitim kurumu alanında kendini geliştirmek isteyen bireylere uzaktan eğitim yoluyla hayat boyu öğrenme imkanı sunmakta ve uzaktan eğitim üniversitelerde de giderek daha yaygın hale gelmektedir (Keegan, 1994; Kışla, 2016; Nakamura, 2017). Günümüzde yaşanan gelişmeler ise, uzaktan eğitimin ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermiştir. Covid-19 salgını dolayısıyla yaşanan olumsuzluklar sınıf ortamında ders verme, dinleme, not alma, soru sorma ve bu soruların yanıtlanmasını sağlama gibi yüze eğitim sürecini etkileyerek, telefon, televizyon ve internet gibi iletişim teknolojilerinin eğitim-öğretim sürecine sanal sınıflarla entegre edilmesine olanak tanıyan farklı öğrenme yöntemlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (O'Malley ve McCraw ve Shah'dan aktaran Armstrong-Mensah, Ramsey-White, Yankey ve Self-Brown, 2020). Uzaktan eğitimin bilgiye daha fazla kaynaktan erişim sağlama ya da daha kısa sürede ulaşma, bilgi iletişim teknolojileri ya da e-posta hizmetlerinin kullanılması, okula devam zorunluluğunun olmaması, çalışma ve eğitim hayatının bir arada yürütülebilmesi, görsel, işitsel ve multimedya içerikli öğretim materyallerinin etkili kullanımı, zaman, mekan, sosyal ve sosyoekonomik dağılım eşitsizlikleri ya da bireysel problemler gibi sorunların çözümünde şartların iyileştirilmesi açısından etkili olduğu vurgulanmaktadır (Odabaş, 2003; İşman, 2005; Bogdanović, 2012). Öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasında ulaşılabilirlik, kontrol, etkileşim, ortamın özellikleri ve sosyal bulunuşluk gibi durumlar ile uzaktan öğrenme ortamının ulaşım ve kullanım açısından etkili bir şekilde tasarlanması gerektiği de belirtilmektedir (Yıldırım, Yıldırım, Çelik ve Karaman, 2014). Uzaktan eğitim uygulamalı sanat dersleri açısından

öğrencilerin uzaktaki müzeleri ziyaret etmelerine, uzaktaki arkeolojik alanlara çevrim içi geziler yapmalarına ve video konferans yoluyla iletişim kurmalarına izin verse de yüz yüze eğitimin öğrencilerin eleştirel düşünme ve sosyal davranışları öğrenmesi, uygulama performansı, kişisel sorumluluk, merakı geliştirme ve destekleme gibi durumlar açısından daha etkili olduğu vurgulanmaktadır (Bogdanović, 2012). Özellikle uygulama ağırlıklı derslerin olduğu programlarda uzaktan eğitim sürecine bağlı olarak, öğrencinin sanatsal yaratıcılığını kullanabilmesi, sanatsal yöntem ve teknikleri uygulama çalışmalarına aktarabilmesi ve yüksek bir motivasyon sağlanacak şekilde öğrenciden beklenen hedef davranışlara ulaşma yolunda öğrenme ortamının etkililiğinin sağlanması önemlidir.

Buyurgan ve Buyurgan'a (2012) göre, nitelikli bir sanat eğitimi programı ile öğrenciler, atölye ortamında paylaşma, sorumluluk, düzen ve malzemeyi kullanma gibi konularda bilinç kazanırken; soyut duygu ve düşünceleri, sözel ve sözel olmayan yöntemleri bir arada kullanarak öğrenmekte ve değişen teknolojik şartlara göre kendilerini yenileyebilecekleri özgür bir bakış açısı kazanmaktadırlar. Bu bağlamda sanat ve teknolojinin birleştirilmesi bilgi, ilgi alanları ve kaynak paylaşımı gibi süreçlere ek olarak insan ve doğa arasındaki estetik ilişkinin de bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla sosyal etkileşime dahil edilmesini gerektirmektedir (Haddad, Ferreira ve Faria, 2014). Pat'a (aktaran Alkan, 2005, s. 219) göre, "sınıf artık dört duvarla çevrili bir yer olmaktan çıkmalı, devlet, bilim, teknoloji ile bağlantılı ortama dönüştürülmeli ve web musluğu açık olmalıdır". Dilmaç (2019) ise, günümüz teknolojileriyle bütünleştirilmiş faaliyetlerin sanat eğitiminde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Yapılan araştırmalar farklı öğrenme ortamlarının teknolojik gelişmeler ışığında sanat eğitiminde de kullanılmasının önemine değinmektedir. Uzaktan eğitim süreci öğrenenlere; internet üzerinden dersleri seçme, fiziksel olarak sınıfa gelmeden derslere katılma, ders materyallerine ulaşma, kendi aralarında ve eğitimcilerle etkileşime girme, tartışmalara katılma, eğitimcilere istedikleri zaman sorularını iletme imkanları sunsa da öğrenenlerin birbirlerinden ve eğitimciden mekan ya da zaman açısından bağımsız olduğu çevrim içi öğrenmede bu etkileşimi sağlamak daha zor olabilmektedir (Durak, 2017). Uzaktan

öğrenme ortamının uygulamalı derslerin yoğunlukta olduğu güzel sanatlar alanında yürütülen derslerde de öğrencinin öğrenme düzeyine etkisinin nasıl olduğunun araştırılması önemlidir. Tüm dünyada birçok eğitim kurumu teorik derslerde olduğu gibi uygulamalı derslerde de öğrenci başarısını sağlamak, eğitimin niteliğini ve kalitesini arttırmak amacıyla farklı teknolojileri sanal sınıflara aktararak salgının eğitim alanındaki olumsuz etkileri ile mücadele etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda kuşkusuz eğitimcilere de önemli görevler düşmektedir. Eğitimcilerin pedagojik bir kaynak olarak teknolojinin katkılarını özümsemesi, uygulamalarını planlaması ve öğrenme sürecine aracılık edecek pedagojik eylemleri organize ederek, beklentilerin üstesinden gelebileceği teknolojik bilgi, beceri ve donanıma sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (Haddad, Ferreira ve Faria, 2014). Ní Shé, Farrell, Brunton, Costello, Donlon, Trevaskis ve Eccles (2019), uzaktan eğitim sürecinde çevrim içi eğitimci rol ve yetkinliklerini şu şekilde tanımlamaktadırlar.

Yönetim	Teknik
<ul style="list-style-type: none"> Zamanı ve dersi yönetmek Liderlik özelliklerini sergilemek Etkili yönetsel süreçleri takip etmek Ekip ile iletişimi sürdürmek 	<ul style="list-style-type: none"> Multimedya içeriği geliştirme becerisine sahip olmak ve içeriği e-öğrenme ortamlarına uyarlayabilmek Çevrim içi öğrenme ortamının özelliklerini kullanma becerisine sahip olmak Öğrencileri teknoloji ile desteklemek
Pedagojik	Danışman
<ul style="list-style-type: none"> Teknolojiyi uygun pedagojik yaklaşımla eşleştirmek Farklı öğretim yöntemlerini düzenleyerek, öğrencileri teşvik etmek Öğrenci katılımını sağlamak Konuyu bilimsel, sosyal ve kültürel olaylarla ilişkilendirmek Öğrencilerin edindiği bilgilerin doğruluğunu kontrol etmek Öğrenmeyi kolaylaştırmak için sanal bir sınıf kullanmak İşbirlikçi, aktif, yapıcı, yansıtıcı ve özgün öğrenmeyi sağlamak 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin çalışmalarını belirlenmiş kriterlere göre değerlendirmek Bireysel ve grup ilerlemesini izlemek ve performanslarını değerlendirmek
Sosyal	Kolaylaştırıcı
<ul style="list-style-type: none"> Samimi bir öğrenme ortamı sağlamak Anlaşmazlıkları barışçıl bir şekilde çözmek İstenmeyen davranışlardan kaçınmak Bilgi kolaylaştırıcı olarak hareket etmek Öğrenme ortamlarını iyileştirmek Öğrencileri desteklemek için mesajlar göndermek Öğrenci etkileşimlerine ve iletişimlerine geri bildirim ve cesaret vermek; Yetkilileri ilerleme ve ortaya çıkabilecek olası sorunlar hakkında bilgilendirmek 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenmeyi bireysel farklılıkları dikkate alarak düzenlemek Yaratıcılığı teşvik etmek Farklı öğrenci türlerine saygı duymak Öğrenciye uyum sağlamak
	İçerik Uzmanı
	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenmeyi kolaylaştırmak için içeriği güncel tutmak İçerik ve öğrenme çıktılarını uygun kaynaklarla eşleştirmek
	Öğretim Tasarımcısı
	<ul style="list-style-type: none"> Dijital materyalleri, öğrenme ve değerlendirme aktivitelerini ve ders içeriklerini tasarlamak ve geliştirmek İlgili teknik becerilere sahip olmak
	Araştırmacı
	<ul style="list-style-type: none"> Sınıf öğretimi üzerine araştırma yapmak Araştırma bulgularını yorumlamak ve öğretim sürecine entegre etmek
	Değerlendirici
	<ul style="list-style-type: none"> Dersi ve programı değerlendirmek

Şekil 1. Çevrim İçi Eğitimci Roller ve Yetkinlikleri

Uzaktan eğitim sürecinde eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak sağlam bir teknolojik alt yapı gerektirdiği gibi, öğrencide, teknik bilgi, beceri ve donanımın geliştirilmesini sağlayacak eğitimci yeterliliklerini de gerektirmektedir. Bu bağlamda eğitimciler, kaliteli öğrenim deneyimleri sağlamak amacıyla gözlem, standartlaştırılmış sınavlar, e-portfolio, anket ve odak grupları gibi çeşitli formatlarda öğrencilerden, meslektaşlarından ve alandaki uzmanlardan geribildirim alabilecekleri öğrenme

çıktılarını değerlendirmelidir (Andrade, 2015). Dhavan'a (2020) göre uzaktan eğitim sürecinin olumsuz etkilerini en aza indirmek için eğitimciler içeriği dinamik, yaratıcı, ilginç ve etkileşimli hale getirerek iletişimin kalitesini sürekli iyileştirmelidir. Konular proje çalışmaları ile ilişkilendirilerek, öğrencilerin soru sormasını sağlayacak etkili çevrim içi stratejiler tasarlanmalıdır (Keeton, 2004). Bu bağlamda sadece teorik derslerde değil uygulamalı sanat derslerinde de tasarlanacak etkili öğrenme ortamları ile öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine adaptasyonu sağlanmalıdır. Akademisyen ve öğrencilerin hazırlıksız olarak yakalandığı Covid-19 salgını sürecinde uygulamalı sanat derslerinde, internet alt yapısı, kaynak ve materyallere erişim, çalışma ortamındaki motivasyon düzeyi, bilgisayar-tablet gibi araç gereçlerin temini, uygulamalı sanat derslerinde ders sorumlusunun üslup ve tekniğinden bire bir gözlem yoluyla yararlanma ve anında dönüt almaya bağlı olarak sanatsal çalışmaları şekillendirme gibi konularda uzaktan eğitim sürecinin etkisi merak edilmektedir. Pandemi sürecinin eğitim sistemi üzerindeki etkisi yeni bir araştırma konusu olarak değerlendirildiğinde güzel sanatlar alanında görev yapan akademisyenlerin uzaktan eğitim öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerine yönelik görüşlerinin tespit edildiği bir çalışmanın önemli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmada, uygulamalı sanat derslerini yürüten akademisyenlerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları olası zorlukların, ihtiyaç ve eksikliklerin belirlenmesinde ya da sağladığı kazanımların tespit edilerek uygulamalı sanat derslerinin ihtiyaçlarına ve derslerin verimini arttırmaya yönelik öneriler geliştirilmesinde alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada, kullanılan bilgi iletişim teknolojileri ve çevrim içi öğrenme ortamlarına bağlı olarak, uzaktan eğitim öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin yürütülmesine yönelik akademisyen yeterlikleri, öğrenci kazanımları, ihtiyaç ve zorlukların akademisyen görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımına göre yürütülmüştür. Yakınsayan paralel desen yaklaşımında hem nicel hem de nitel veriler birlikte toplanıp, birbirinden ayrı olarak analiz edilmekte ve analiz sonuçları birleştirilerek, nicel ve nitel sonuçlar arasında karşılaştırma yapılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Araştırmada karma yöntemin tercih edilmesinin nedeni araştırmanın nicel boyutunda, uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin akademisyen yeterlikleri, öğrenci kazanımları, ihtiyaç ve zorluklar açısından tespit edilmesi ve nitel boyutunda, uzaktan eğitim sürecinde kullanılan yöntem ve tekniklerin, bilgi iletişim teknolojilerinin içerik ve kullanım düzeylerinin tespit edilerek elde edilen sonuçların karşılaştırılmasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, verilerde çeşitliliği sağlamak amacıyla Üniversitelerin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültelerinde görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılan ve uygulamalı sanat derslerini yürüten toplam 70 akademisyen oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesi aşamasında çeşitlilik gösteren durumlar arasındaki ortak, benzer ya da farklı yönleri tespit etmeyi amaçlayan “maksimum çeşitlilik örnekleme” kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya katılan akademisyenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Yönelik Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kadın	41	58,6
	Erkek	29	41,4
Öğrenim Düzeyi	Lisans	2	2,9
	Yüksek Lisans	15	21,4
	Doktora	53	75,7
Akademik Unvan	Arş. Gör.	9	12,9
	Öğr. Gör.	17	24,3
	Dr. Öğr. Üyesi	22	31,4
	Doç. Dr.	13	18,6
	Prof. Dr.	9	12,9
Mesleki Deneyim	1-5	8	11,4
	6-10	13	18,6
	11-15	18	25,7
	16 ve Üzeri	31	44,3
Ders Verme Düzeyi	Önlisans	4	5,7
	Lisans	34	48,6
	Lisansüstü	2	2,9
	Lisans ve Lisansüstü	30	42,9
Toplam		70	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin %58,6'sının kadın, %41,4'ünün de erkek olduğu görülmektedir. Yine tablodan akademisyenlerin %12,9'unun araştırma görevlisi, %24,3'ünün öğretim görevlisi, %31,4'ünün doktor öğretim üyesi, %18,6'sının doçent ve %12,9'unun profesör olduğu; uzaktan eğitim sürecinde %42,9'unun lisans ve lisansüstü düzeyde, %48,6'sının da lisans düzeyinde eğitim verdiği anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerini Değerlendirme

Anketi: Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerini Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Anket, “kişisel bilgiler”, “iletişim”, “yöntem ve teknik kullanımı”, “akademisyen yeterlikleri”, “öğrenci kazanımları”, “ihtiyaç ve zorlular” olmak üzere altı (6) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde akademisyenlerin cinsiyet, öğrenim düzeyi, akademik

unvan ya da mesleki deneyim gibi kişisel bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde, akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde eğitim ortamında etkileşimi hangi yollarla sağladıkları, kullandıkları canlı/sanal sınıf uygulamaları gibi bilgi iletişim teknolojilerinin neler olduğu sorgulanmıştır. Üçüncü bölümde, uzaktan eğitim-öğretim sürecinde akademisyenlerin eğitim ortamında kullanmayı tercih ettikleri materyaller, programlar, kullanılan yöntem ve teknikler ile ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin maddeler yer almaktadır. Dördüncü bölümde, uzaktan eğitim-öğretim sisteminin gerektirdiği teknolojik araç ve gereçleri (bilgisayar, kamera, ses sistemi vb.) etkin bir şekilde kullanabilme, dersin içeriğini uygun yöntem ve tekniklerle sunabilme ya da uygulamalı sanat çalışmaları için gerekli üslup ve teknik gelişimin sağlanması amacıyla gereken desteği verebilme gibi akademisyen yeterliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Beşinci bölümde, uzaktan eğitim-öğretim sisteminin uygulamalı sanat dersleri açısından sanatsal üretkenlik, yaratıcılık, motivasyon gibi öğrencilere sağladığı kazanımları değerlendirmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Altıncı bölümde ise, uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin işleyişinde karşılaşılan ihtiyaç ve zorlukların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Anketin ilk üç bölümünde “tek ve çok seçeneğin işaretlendiği soruları tanımlayan sınıflamalı kapalı uçlu sorular” ve “açık uçlu boşluk doldurma” sorularına yer verilmiştir. Anketin son üç bölümünde ise, “aynı ölçek üzerinde cevaplama olanağı sunan ilişkili sorular” yer almıştır. “İlişkili sorular kapsamında madde-cevap matrisi” oluşturularak, akademisyenlerin görüşlerini, “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kısmen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” şeklinde 5’li derecelendirmeye göre ifade etmeleri istenmiştir (Büyüköztürk, 2005).

Anketin geliştirilmesi aşamasında iki farklı yöntem kullanılmıştır. Birinci aşamada araştırmacılar uzaktan eğitim-öğretim sürecinde verdikleri uygulamalı sanat dersleri sürecinde yaşadıkları olumlu ya da olumsuz deneyimlerinden yararlanmışlardır. İkinci aşamada ise, farklı üniversitelerde uygulamalı sanat derslerini uzaktan eğitim yoluyla yürüten altı (6) alan uzmanına, uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin yürütülmesinde karşılaştıkları zorluklar ya da ihtiyaçlar ile uzaktan eğitim sürecinde

uygulamalı sanat derslerinin öğrencilere sağladığı kazanımları belirlemeye yönelik olarak iki açık uçlu sorudan oluşan “uzman değerlendirme formu” e-posta yoluyla ulaştırılarak, konuyla ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacıların deneyimleri ve alan uzmanlarından alınan dönütler içerik analizine tabi tutularak, anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu dil, içerik ve kapsam geçerliği açısından alan uzmanları tarafından, her bir maddenin ölçmek istediği durum dikkate alınarak, teknoloji kullanımı, yöntem ve teknik gibi kategoriler kapsamında, maddelerin benzer oluşu ya da aynı yargıyı ölçüp ölçmediği gibi durumlar açısından değerlendirilmiştir. Alan uzmanlarından gelen dönütler doğrultusunda ilgili maddeler yeniden düzenlenmiştir. Anketin son şekli farklı alanlardaki akademisyenlere uygulanarak, anketin cevaplanma süresi ve akademisyenlerin ankette yer alan maddeleri anlamlandırma düzeyleri değerlendirilmiş ve alınan dönütler ışığında anketin ölçmek istenen durumu ölçmede yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Nicel Verilerin Analizi

Verilerin toplanması aşamasında “Google Form” aracılığıyla oluşturulan anket, farklı üniversitelerin sanat alanlarında görev yapan akademisyenlere gönüllülük esasına dayalı olarak e-posta yoluyla ya da sosyal medya aracılığıyla ulaştırılmıştır. Toplamda 70 akademisyenden geri dönüt alınmış ve toplanan tüm anketler araştırmaya dâhil edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiş ve aritmetik ortalama, standart sapma ve frekans değerleri verilerek yorumlanmıştır. Ankette yer alan ilişkili soruların yorumlanmasında Tablo 2’de verilen puan aralıkları dikkate alınmıştır.

Tablo 2. Anket Puan Aralığı

Dereceler	Puan	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00-1.79
Katılmıyorum	2	1.80-2.59
Kısmen Katılıyorum	3	2.60-3.39
Katılıyorum	4	3.40-4.19
Kesinlikle Katılıyorum	5	4.20-5.00

Nitel Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizinde, betimleme, sınıflandırma ve ilişkilendirme olmak üzere üç aşamadan oluşan analiz modeli kullanılmıştır. Betimleme aşamasında veriler kapsamlı olarak tanımlanmakta, sınıflandırma aşamasında kodlanan veriler çözümlenerek, belirli temalar altında sınıflandırılmakta ve ilişkilendirme aşamasında, elde edilen temalar birbirleriyle ilişkilendirilmektedir (Dey'den aktaran Özdemir, 2010). Araştırmada elde edilen verilerin içeriği kapsamlı olarak tanımlanmış ve kodlanan veriler benzer özellikleri dikkate alınarak belirli temalar altında sınıflandırılmıştır. Analizin son aşamasında yakınsayan paralel desen yaklaşımına göre nicel ve nitel veriler birbirleri ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından farklı zaman aralıklarında analiz edilmiş ve sınıflandırılan temalar arasında kurulan ilişkinin güvenilirliği sorgulanmıştır. Araştırmacıların ayrı ayrı kodladıkları veriler bir araya getirilmiş ve yapılan sınıflandırmalar Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) “güvenirlik = görüş birliği / (görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100” formülüne göre hesaplanmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre anketin, “akademisyen yeterlikleri” bölümü için %80; “öğrenci kazanımları” bölümü için %94 ve “ihtiyaç ve zorluklar” bölümü için %90 uyum hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994, s. 64) güvenilirlik oranının %70 ve üzerinde olmasının yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur. Verilerin toplanabilmesi için Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan, 27.10.2020 tarih ve 2020/126 toplantı numarası ile etik kurul izni alınmış ve ilgili belge Ek 1’de sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin yürütülmesine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan anketten elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Yürütülen Uygulamalı Sanat Dersleri

Uygulamalı Dersler	f	%	Uygulamalı Dersler	f	%
Anasanat Atölye	21	15,78	Anatomi	1	0,75
Temel Tasarım	16	12,03	Belgesel Sinema	1	0,75
Bilgisayar Destekli Tasarım	13	9,77	Çikolata Yapım Tek. ve Uygulamaları	1	0,75
Desen	12	9,02	Görsel İletişim	1	0,75
Baskı Resim	7	5,26	Heykel	1	0,75
Fotoğraf	7	5,26	İleri Kurgu	1	0,75
Tipografi	5	3,75	İllüstrasyon	1	0,75
Seçmeli Sanat Atölye	4	3,00	Koleksiyon Hazırlama	1	0,75
Seramik	4	3,00	Pazarlama İletişimi ve Reklam Analizi	1	0,75
Animasyon	3	2,25	Perspektif	1	0,75
Drama	3	2,25	Rölöve ve Restorasyon	1	0,75
Geleneksel Türk El Sanatları	3	2,25	Sanat Yönetmenliği	1	0,75
Moda Resmi	3	2,25	Serigrafi	1	0,75
Proje	3	2,25	Sunum Teknikleri	1	0,75
Temel Sanat Eğitimi	3	2,25	Teknik Dekor ve Uygulamaları	1	0,75
Teknik Çizim	2	1,50	Türk Mutfak Kültürü ve Uygulamaları	1	0,75
Tekstil	2	1,50	Yazı	1	0,75
Sanat Öğretiminde Uygulamalar	2	1,50	Yiyecek ve İçecek Servis Uygulamaları	1	0,75
Sinema TV Grafiği	2	1,50			

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin %15,78'inin "anasanat atölye", %12,03'ünün "temel tasarım", %9,77'sinin "bilgisayar destekli tasarım" ve %9,02'sinin "desen" derslerini uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı olarak yürüttükleri görülmektedir. Ayrıca tablodan, araştırmaya katılan akademisyenler tarafından farklı sanat alanlarına yönelik baskı resim, tipografi, seramik, animasyon gibi derslerin verildiği görülmektedir.

Tablo 4. Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Derslerin İşleyişine Yönelik Bilgiler

Etkileşim	f	%	Materyal	f	%
• Senkron (Eş zamanlı-canlı)	37	52,85	• Video	63	90,00
• Karma (Senkron+Asenkron)	32	45,71	• Slayt	61	87,14
• Asenkron (Eş zamansız-canlı olmayan)	1	1,42	• Fotoğraf	53	75,71
Sınıf Uygulamaları	f	%	• Metin	47	67,14
• Zoom	31	44,28	• Resim	41	58,57
• Google Meet	15	21,42	• Sanat Eseri	40	57,14
• Microsoft Teams	15	21,42	• Çizim	39	55,71
• Adobe Connect	12	17,14	• Afiş	20	28,57
• Perculus	11	15,71	• Poster	18	25,71
• BigBlueButtın	4	5,71	• Animasyon	15	21,42
• Moodle	1	1,42	• Kavram Haritaları	14	20,00
• Open Meetings	1	1,42	• Çalışma yaprağı	13	18,57
Bilgi İletişim Teknolojileri	f	%	• Karikatür	4	5,71
• Whatsapp	64	91,42	Yöntem ve Teknik	f	%
• Instagram	13	18,57	• Anlatım	67	95,71
• E-posta	12	17,14	• Gösterim	66	94,28
• Skype	4	5,71	• Soru Cevap	60	85,71
• Kullanmadım	4	5,71	• Çizim	39	55,71
• Facebook	2	2,85	• Tartışma	39	55,71
Programlar	f	%	• Grupla Çalışma	21	30,00
• Photoshop	44	62,85	• Sergi	20	28,57
• Adobe Illustrator	14	20,00	• Gözlem	13	18,57
• InDesign	13	18,57	• Müzik	12	17,14
• Corel Draw	11	15,71	• Drama	3	4,28
• Autocad	3	4,28	• Sanat Eleştirisi	3	4,28
• Maya 3D Animasyon	3	4,28	• Oyun	2	2,85
• Skecthup	3	4,28	• Rol Yapma	2	2,85
• Adobe After Effects	2	2,85	• Yarışma	1	1,42
• Adobe Flash	2	2,85	Ölçme ve Değerlendirme	f	%
• Dream Weaver	2	2,85	• Ödev	66	94,28
• Premiere Pro	2	2,85	• Proje	42	60,00
• Cloe 3d Design	1	1,42	• Performans görevi	25	35,71
			• E-sınav	14	20,00

Tablo 4, anket bölümlerinden elde edilen veriler doğrultusunda akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin işleyişine yönelik görüşlerini göstermektedir. Görüşler, “etkileşim”, “sınıf uygulamaları”, “bilgi iletişim teknolojileri”, “programlar”, “materyal”, “yöntem ve teknik”, “ölçme ve değerlendirme” temaları altında toplanmıştır. Etkileşim teması incelendiğinde, akademisyenlerin %52,85’inin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerini senkron olarak ve %45,71’nin senkron ve asenkron olarak yürüttükleri görülmektedir. Sadece bir akademisyen uygulamalı sanat derslerini asenkron olarak yürüttüğünü belirtmektedir. Sınıf uygulamaları teması incelendiğinde, uygulamalı sanat dersleri açısından uzaktan eğitim sürecinde akademisyenlerin %44,28’inin “Zoom”, %21,42’sinin “Google Meet”, %21,42’sinin “Microsoft Teams”, %17,14’ünün “Adobe Connect” ve %15,71’inin “Perculus” sanal sınıf uygulamalarını ağırlıklı olarak kullandıkları görülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri teması incelendiğinde sanal sınıf uygulamaları dışında öğrencileri ile bağlantı kurmak amacıyla akademisyenlerin %91,42’sinin “Whatsapp”, %18,57’sinin Instagram” ve %17,14’ünün “e-posta” gibi bilgi iletişim teknolojilerinden yararlandıkları görülmektedir. Akademisyenlerin %5,71’i ise canlı ders saatleri dışında öğrencileri ile iletişim kurmak için bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanmadıklarını belirtmektedirler. Programlar teması incelendiğinde uygulamalı sanat derslerinde akademisyenlerin %65,85’inin “Photoshop”, %20’sinin “Adobe Illustrator”, %18,57’sinin “InDesign” ve %15,71’inin “Corel Draw” gibi çizim programlarını kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Materyal teması incelendiğinde akademisyenlerin %90’ı “video”, %87,14’ü “slayt”, %75,71’i “fotoğraf”, %67,14’ü “metin”, %58,57’si “resim”, %57,14’ü “sanat eseri” ve %55,71’i “çizim” olmak üzere farklı materyalleri uygulamalı sanat derslerinin işleniş sürecinde kullandıklarını ifade etmektedirler. Yöntem ve teknik teması incelendiğinde akademisyenlerin %95,71’inin “anlatım”, %94,28’inin “gösterim”, %85,71’inin “soru-cevap”, %55,71’inin “çizim”, %55,71’inin “tartışma”, %30’unun “grupla çalışma”, %28,57’sinin “sergi”, %18,57’sinin “gözlem” ve %17,14’ünün “müzik” gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları, drama (%4,28), sanat eleştirisi (%4,28), oyun (%2,85) ya da rol yapma (%2,85) gibi uygulamaya dayalı yöntem ve teknikleri çok fazla kullanamadıkları

görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme temasında ise öğrenci ürünlerini değerlendirmek amacıyla akademisyenlerin %94,28'inin "ödev", %60'ının "proje", %35,71'inin "performans görevi" ve %20'sinin "e-sınav" gibi ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullandıkları görülmektedir. Tablodan uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerini senkron ve asenkron veren akademisyenlerin ders verimlerini arttırmak adına farklı yöntem ve teknikler kullandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerinin Yürütülmesine İlişkin Akademisyen Yeterlikleri

Kategori	Akademisyen Yeterlikleri	$\bar{X}$	Sd	Derecelendirme
Etkili Öğrenme Ortamı Oluşturma	• Uzaktan eğitim sisteminin gerektirdiği teknolojik araç ve gereçleri (bilgisayar, kamera, ses sistemi vb.) etkin bir şekilde kullanabilirim	4,55	827	Kesinlikle Katılıyorum
	• Dersin içeriğini uygun yöntem ve tekniklerle sunabilirim	4,34	,899	Kesinlikle Katılıyorum
	• Derslerin içeriğine uygun eğitim materyalleri hazırlayabilirim	4,31	,909	Kesinlikle Katılıyorum
	• İlk kez öğretilecek yöntem ve teknikleri uygulamalı video çekimleri yaparak aktarabilirim	3,75	1,10	Katılıyorum
	• Sanatsal öğretim sonucunda öğrencinin geldiği düzeyi anlamak için farklı ölçme değerlendirme araçları kullanabilirim	3,62	1,06	Katılıyorum
	• Sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde öğrencinin yaratıcılığını geliştirecek etkinlikler düzenleyebilirim	3,85	1,06	Katılıyorum
Eğitim Öğretimin Verimini Arttırma	• Dersi öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak düzenleyebilirim	4,12	1,04	Katılıyorum
	• Öğrenciler için gerekli olan bilgiyi kısa sürede kazandırabilirim	3,90	1,03	Katılıyorum
	• Derse yüksek düzeyde öğrenci katılımı sağlayabilirim	3,71	1,09	Katılıyorum
	• Öğrenci motivasyonu konusunda karşılaştığım problemleri çözebilirim	3,67	1,01	Katılıyorum
	• Kaynakları yüz yüze eğitime göre daha verimli bir şekilde kullanabilirim	3,27	1,15	Kısmen Katılıyorum
Öğrenme Öğretme Sürecini Yönetme	• Öğrenme/öğretme sürecini daha sistematik bir şekilde tasarlayabilirim	3,64	,993	Katılıyorum
	• Uygulamalı sanat çalışmalarını için gerekli üslup ve teknik gelişimin sağlanması amacıyla gereken desteği verebilirim	3,48	1,08	Katılıyorum
	• Sanatsal öğrenmede, eksikliklerin giderilmesi için geliştirilmesi gereken öğrenci yeterliliklerini daha iyi gözlemleyebilirim	3,21	1,11	Kısmen Katılıyorum
	• Öğrencinin sanatsal gelişimini, atölye ortamına göre daha etkin olarak gözlemleyebilirim	2,50	1,31	Katılmıyorum

Tablo 5’de akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin yürütülmesine ilişkin yeterlik düzeyleri “Etkili Öğrenme Ortamı Oluşturma”, “Eğitim Öğretimin Verimini Arttırma” ve “Öğrenme Öğretme Sürecini Yönetme” kategorileri altında toplanmıştır. Etkili öğrenme ortamı oluşturma kategorisi incelendiğinde, akademisyenlerin, uzaktan eğitim sisteminin gerektirdiği teknolojik araç

ve gereçleri (bilgisayar, kamera, ses sistemi vb.) etkin bir şekilde kullanabilme ($\bar{X}=4,55$), dersin içeriğini uygun yöntem ve tekniklerle sunabilme ($\bar{X}=4,34$) ve derslerin içeriğine uygun eğitim materyalleri hazırlayabilme ($\bar{X}=4,31$) konusundaki yeterliklerinin “kesinlikle katılıyorum” puan aralığında yer aldığı görülmektedir. Akademisyenlerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat dersleri için etkili öğrenme ortamı oluşturma sürecine ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu görülmektedir. Bu durum akademisyenlerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerinde öğrenme ortamının etkililiğini sağlayacak teknoloji, yöntem ve teknik, materyal ya da etkinlik ve ölçme değerlendirme araçlarını verimli bir şekilde kullanma konusunda yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip olduklarını göstermektedir. Tablo 4 de verilen, akademisyenlerin uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerinde kullandıkları Photoshop, Adobe Illustrator, InDesign ve Corel Draw gibi programların, dersin içeriğine yönelik olarak tercih ettikleri materyallerin ya da kullandıkları yöntem ve tekniklerin bu görüşü desteklediği anlaşılmaktadır.

Eğitim öğretimin verimini artırma kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin, dersi öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak düzenleyebilme ($\bar{X}=4,12$), bilgiyi kısa sürede kazandırma ($\bar{X}=3,90$) ve yüksek düzeyde öğrenci katılımı sağlayabilme ($\bar{X}=3,71$) konusunda yüksek bir ortalama ile olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Akademisyenlerin eğitim öğretimin verimini artırma konusunda yeterlik düzeylerini genellikle “katılıyorum” puan aralığında olumlu olarak değerlendirmelerine rağmen; kaynakları yüz yüze eğitime göre daha verimli kullanabilme ($\bar{X}=3,27$) konusunda yeterliklerini “kısmen katılıyorum” şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durum uzaktan eğitim sürecinin uygulamalı sanat dersleri açısından kaynak kullanımı konusunda sınırlılığını ortaya koymaktadır. Öğrenme öğretme sürecini yönetme kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin öğrenme öğretme sürecini tasarlama ($\bar{X}=3,64$), üslup ve teknik gelişimin sağlanması için gereken desteği verme ($\bar{X}=3,48$) gibi konularda yeterlik düzeylerini “katılıyorum” puan aralığında değerlendirirken; öğrenci yeterliklerini gözleme ($\bar{X}=3,21$) konusunda kendilerini “kısmen yeterliyim” puan

aralığında değerlendirdikleri görülmektedir. Akademisyenlerin, “öğrencinin sanatsal gelişimini, atölye ortamına göre daha etkin olarak gözlemleyebilirim” yeterlik düzeyine ($\bar{X} = 2,50$) “katılmıyorum” dedikleri görülmektedir. Tablo 5’de yer alan uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerinde, derslerin verimini arttırma, etkili öğrenme ortamı oluşturma ve öğrenme-öğretme sürecini yönetmede akademisyenlerin sadece bu maddeye katılmıyorum demeleri, öğrencilerin sanatsal gelişiminin en etkili atölye ortamında gözlemlenebileceğinin göstergesidir.

Tablo 6. Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerine Yönelik Öğrenci Kazanımları

Kategori	Öğrenci Kazanımları	$\bar{x}$	Sd	Derecelendirme
Farkındalık Yaratma	• Zamanı verimli kullanmasını sağlar	3,18	1,20	Kısmen Katılıyorum
	• Sorumluluk duygusunu geliştirir	2,82	1,14	Kısmen Katılıyorum
	• Derse aktif katılımını artırır	2,64	1,09	Kısmen Katılıyorum
	• Çalışma disiplini kazandırır	2,60	1,12	Kısmen Katılıyorum
	• Motivasyonunu artırır	2,55	1,00	Katılmıyorum
	• Sanatsal tekniğin öğrenilmesini kolaylaştırır	2,54	1,04	Katılmıyorum
	• Sanatsal üretkenliğini artırır	2,52	1,05	Katılmıyorum
Akıcı ve Esnek Düşünme	• Araştırma yönünü geliştirir	3,18	1,19	Kısmen Katılıyorum
	• Etkileşimi zenginleştirir	3,11	1,21	Kısmen Katılıyorum
	• Farklı bakış açısı kazandırır	3,05	1,17	Kısmen Katılıyorum
	• Estetik duyarlılığın gelişimine katkıda bulunur	2,82	1,10	Kısmen Katılıyorum
	• Sanatsal yaratıcılığını geliştirir	2,78	1,10	Kısmen Katılıyorum
Teknolojik Erişim	• Öğrenilen tekniğin geliştirilmesine katkıda bulunur	2,71	1,19	Kısmen Katılıyorum
	• Kayıt altına alınan canlı dersi tekrar izleyebilmesini sağlar	4,22	,995	Kesinlikle Katılıyorum
	• Üniversitelerin açık erişimli kütüphaneleri sayesinde bilgiye erişimini kolaylaştırır	3,98	1,08	Katılıyorum
	• Aynı anda büyük kitlelere ulaşımını sağlar	3,77	1,18	Katılıyorum
	• Fırsat ve imkân eşitliği sunar	2,68	1,28	Kısmen Katılıyorum

Tablo 6'da akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin öğrencilere sağladığı kazanımlara ilişkin görüşleri "Farkındalık Yaratma", "Akıcı ve Esnek Düşünme", "Teknolojik Erişim" olmak üzere üç farklı kategoride toplanmıştır. Tabloya göre akademisyenlerin, büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim

sisteminin uygulamalı dersler açısından öğrencilere, çalışma disiplini, sorumluluk, derse katılım, yaratıcılık gelişimi gibi konularda kısmen katkı sağladığı konusunda ortak görüş belirttikleri görülmektedir. Farkındalık yaratma kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin uygulamalı sanat dersleri açısından öğrencilerin zamanı kısmen verimli kullandıkları konusunda görüş belirttikleri görülmektedir. Yine tablodan, akademisyenlerin “sanatsal üretkenliğin artması ($\bar{X} = 2,52$)”, “sanatsal tekniğin öğrenilmesini kolaylaştırma ($\bar{X} = 2,54$)” ve “motivasyonu artırma ($\bar{X} = 2,55$)” gibi öğrenci kazanımları konusunda görüşlerini “katılmıyorum” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenci kazanımları akademisyen yeterlikleri ile karşılaştırıldığında, akademisyenlerin eğitim öğretim sürecinin yönetilmesi, verimliliği ve öğrenme ortamının oluşturulmasına ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olmasına karşın; öğrencilerde sanatsal teknik öğrenimi ve üretkenliğin artması gibi konularda değerlendirmelerinin olumsuz olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum akademisyenlerin çevrim içi öğrenme ortamının etkililiğini organize etme konusunda gereken bilgi, beceri ve donanıma sahip olsalar da uzaktan eğitim sürecinin uygulamalı sanat dersleri açısından yüz yüze eğitime göre, sanatsal farkındalık yaratma konusundaki etkililiğinin daha düşük olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Akıcı ve esnek düşünme kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin tüm maddelerde görüşlerini “kısmen katılıyorum” puan aralığında değerlendirdikleri görülmektedir. Akademisyenlerin özellikle uygulamalı sanat dersleri sürecinde oldukça önemli olan “estetik duyarlılık ($\bar{X} = 2,82$)” ve sanatsal yaratıcılık ($\bar{X} = 2,78$)” gelişimi konusunda düşük bir ortalama ile görüş belirtmeleri, uzaktan eğitimin uygulamalı sanat dersleri açısından kullanılabilirliğinin düşündürücü olduğunu göstermektedir. Tablo 6’dan öğrenci kazanımları konusunda akademisyenlerin olumlu görüş belirttikleri maddelerin, “teknolojik erişim” kategorisi altında toplandığı görülmektedir. Canlı derslerin tekrar izlenebilmesi ($\bar{X} = 4,22$), üniversitelerin açık erişimli kütüphaneleri sayesinde bilgiye erişimin kolaylaşması ($\bar{X} = 3,98$) ve aynı anda büyük kitlelere ulaşma ($\bar{X} = 3,77$) gibi durumlar akademisyenler tarafından öğrencilere sağlanan önemli kazanımlar olarak görülmektedir. Bu kategori altında akademisyenlerin uzaktan eğitim sürecinin fırsat ve imkan eşitliği sağladığı ($\bar{X} =$

2,68) konusundaki görüşlerini ise, “kısmen katılıyorum” puan aralığında değerlendirdikleri görülmektedir. Tablo 6, uzaktan eğitim sürecinin uygulamalı sanat dersleri açısından öğrencilere katkı sağlamada bazı noktalarda artılar sağlasa da genel anlamda yetersizlikler oluşturduğunun önemli bir göstergesidir.

Tablo 7. Uzaktan Eğitim-Öğretim Sürecinde Uygulamalı Sanat Derslerinde Karşılaşılan “İhtiyaç ve Zorluklar”

Kategori	İhtiyaç ve Zorluklar	$\bar{X}$	Sd	Derecelendirme
Öğrenme Ortamının Olanakları	• Teknolojinin gücü (internet bağlantısı, görüntü ve ses sorunu, bilgisayarın modeli gibi) ders sürecini ve verimini etkiler	4,12	,961	Katılıyorum
	• Öğrenciler atölyede malzemeyi ortak kullanma, birlikte fikir üretme, atölye disiplini kazanma gibi deneyimler yaşayamaz	4,10	1,00	Katılıyorum
	• Teknolojiye her öğrenci aynı oranda ulaşamadığı için eşitsizlikler oluşur	3,92	1,05	Katılıyorum
	• Öğrenciler müzelerde sanat eserleri karşısında yüz yüze öğrenme deneyimi yaşayamaz	3,90	1,06	Katılıyorum
	• Öğrencilerin sosyalleşmesi azalır	3,84	1,12	Katılıyorum
	• Öğrenci çalışmalarının aslı ile dijital ortamdaki görüntüleri arasında (renk, doku vb.) farklılıklar olabilir	3,82	1,11	Katılıyorum
	• Öğrenciler ve öğretmenler yüksek oranda radyasyona maruz kalır	3,67	1,20	Katılıyorum
	• Öğrenciler tasarım programlarına şahsi bilgisayarlarında ulaşmada zorluk yaşarlar	3,60	1,20	Katılıyorum
	• Aidiyet duygusu zayıflar	3,52	1,07	Katılıyorum
Sanatsal Ürün Ortaya Koyma Süreci	• İlk kez öğretilecek yöntem ve tekniklerde atölyelerdeki derslerin verimi yakalanamaz	3,80	1,18	Katılıyorum
	• Sanatsal gelişim açısından yüz yüze eğitime göre, öğrenci ürünlerinden etkili sonuç almak daha zordur	3,71	1,11	Katılıyorum
	• Öğrencilere sanatsal öğrenmedeki eksiklikleri hakkında dönüt vermek, yüz yüze eğitime göre daha zordur	3,58	1,18	Katılıyorum
	• Tasarımda çözümü kolaylaştıracak ya da buluş hızını arttıracak deneyimler kazandırmak güçleşir	3,35	1,16	Kısmen Katılıyorum
	• Öğrencilere ürün ortaya koyma sürecinde, ihtiyaç anında kritik verme gerçekleşemez	3,28	1,34	Kısmen Katılıyorum
	• Verilen projelerdeki öğrenci katkılarını tam olarak anlayamayız	3,17	1,23	Kısmen Katılıyorum
• Uygulama çalışmalarına yönelik teknik beceri ya da yaratıcılık körelir	3,05	1,10	Kısmen Katılıyorum	
Öğrenme Öğretme Süreci	• Öğrenciler bazı sanatsal tekniklerde kullanılan araç/gereç ve malzeme temininde zorlanabilir	3,81	1,13	Katılıyorum
	• Öğrencileri motive etmek daha zordur	3,45	1,03	Katılıyorum
	• Öğrencilerin dersi takip edemediklerini anlamak sorun oluşturur	3,42	1,31	Katılıyorum
	• Sanatsal açıdan öğretimin niteliği ve etkililiği azalır	3,27	1,12	Kısmen Katılıyorum
	• Gösteri (Demonstrasyon) yöntemi kullanılamaz	3,05	1,21	Kısmen Katılıyorum
	• Öğrenciler zamanı verimli kullanamaz	2,98	1,10	Kısmen Katılıyorum

Tablo 7’de akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat derslerinde karşılaştıkları ihtiyaç ve zorluklara ilişkin görüşleri “Öğrenme Ortamının Olanakları”, “Sanatsal Ürün Ortaya Koyma Süreci” ve “Öğrenme Öğretme Süreci” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Tablodan, akademisyenlerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim sisteminin uygulamalı dersler açısından, motivasyon, sosyalleşme, aidiyet duygusu, teknolojiye erişim ve eşitlik, yöntem ve teknik kullanımı gibi konularda zorluklarının olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenme ortamının olanakları kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin “teknolojinin gücünün ders sürecini ve verimini etkilediği ($\bar{X}=4,12$) ve öğrencilerin atölyede malzemeyi ortak kullanma, birlikte fikir üretme, atölye disiplini kazanma gibi deneyimler yaşayamadığı ($\bar{X}=4,10$) konusunda ortak görüş belirttikleri görülmektedir. Yaşanan zorluklara ilişkin olarak akademisyenlerin ortak görüş belirttikleri diğer ifadelerin ise, öğrencilerde sosyalleşmenin azalması ($\bar{X}=3,84$) ve aidiyet duygusunun zayıflaması ($\bar{X}=3,52$) şeklinde geliştiği görülmektedir. Akademisyen görüşleri genel anlamda değerlendirildiğinde öğrenme ortamının olanakları açısından uygulamalı sanat derslerinin uzaktan eğitim sürecine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

Sanatsal ürün ortaya koyma kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin yüz yüze eğitime göre atölyelerdeki veriminin yakalanamadığı ($\bar{X}=3,80$), öğrenci ürünlerinden etkili sonuç almanın daha zor olduğu ($\bar{X}=3,71$), dönüt verme ($\bar{X}=3,58$) ve teknik beceri ya da yaratıcılık gelişiminin sağlanması ($\bar{X}=3,58$) gibi konularda zorluklar yaşandığını ifade ettikleri görülmektedir. Yine, sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde, deneyim kazandırma ($\bar{X}=3,35$), ihtiyaç anında kritik verme ($\bar{X}=3,28$) ve proje çalışmalarında öğrenci katkılarının anlaşılması ($\bar{X}=3,17$) konularında da akademisyenlerin durumu “kısmen katılıyorum” puan aralığında değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durum uygulamalı sanat dersleri açısından eğitimci rolü dikkate alındığında akademisyenlerin öğrencilere gereken desteği verseler de öğrenme ortamının imkanları nedeniyle öğrenciden istenilen verimin alınamadığı ve yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime göre daha verimli ve etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Öğrenme

öğretme süreci kategorisi incelendiğinde akademisyenlerin malzeme temini ($\bar{X} = 3,81$), motivasyon ($\bar{X} = 3,45$) ve derslerin takip edilmesi ($\bar{X} = 3,42$) noktasında zorluk yaşandığını ifade ettikleri görülmektedir. Tablodan akademisyenlerin uygulamalı sanat derslerinin işleyişi açısından önemli olan gösteri yönteminin kullanımı ($\bar{X} = 3,05$), öğretimin niteliği ve etkililiği ($\bar{X} = 3,27$) ve zamanın verimli kullanılması ($\bar{X} = 2,98$) konularında da “kısmen katılıyorum” şeklinde ortak görüş belirttikleri anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçları, uzaktan eğitim sürecinde akademisyenlerin ağırlıklı olarak anasanat atölye, temel tasarım, bilgisayar destekli tasarım ve desen gibi uygulamalı sanat derslerini senkron (eş zamanlı-canlı) ve karma (eş zamanlı-eş zamansız) olarak, Zoom ve Google Meet gibi sanal sınıf uygulamaları üzerinden yürüttüklerini göstermiştir. Derslerin yürütülmesi sürecinde öğrenci başarısını arttırmak, derslerde istenen verimin ve etkililiğin sağlanmasına yardımcı olmak amacıyla ders içeriklerinin farklı materyallerle, farklı yöntem ve tekniklerle zenginleştirildiği, akademisyenlerin teknolojik araç ve gereçleri kullanma, dersin içeriğine uygun eğitim etkinlikleri hazırlama, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanımına ilişkin etkili öğrenme ortamı oluşturma sürecinde öğrenci deneyimini sağlayacak yeterliğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca akademisyenlerin, uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerini, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alarak tasarlamakta, bilgiyi kazandırma, katılım ya da motivasyonu sağlamada, eğitim ve öğretimin verimini arttırmada etkin oldukları görülmüştür. Keegan’a (Keegan’dan aktaran Fidalgo, Thormann, Kulyk ve Lencastre, 2020) göre uzaktan eğitim, eğitimcilerin ve öğrencilerin zaman ve mekanda ayrıldığı bir eğitim deneyimidir. Dolayısıyla da farklı öğrenme stilleri, ihtiyaçları ve ilgileri olan bireylere yardımcı olmak için farklı öğretim stratejilerini ve teknolojilerini kullanmayı gerektirir (Tseng ve Walsh Jr., 2016). Araştırma kapsamında akademisyenlerin kullandıklarını ifade ettikleri eğitim programlarının, materyallerin, yöntem ve tekniklerin içeriği incelendiğinde, akademisyenlerin, öğrencilerini derste aktif kılacak çalışma yaprakları, kavram

karikatürleri, müzik, resim, soru-cevap, tartışma ya da grup çalışmaları gibi farklı materyal, yöntem ve tekniklerle buluşturacak yeterliğe sahip oldukları anlaşılmaktadır. Araştırma sonuçları aynı zamanda akademisyenlerin ders saatleri dışında da akademisyen-öğrenci etkileşimini whatsapp, instagram ve e-posta gibi bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla sürdürdüklerini ortaya koymuştur. Partlow ve Gibbs (2003), uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme ortamına adapte olmalarının sağlanması için bireysel farklılıkların dikkate alınarak, eğitimci-öğrenci etkileşiminin farklı sosyal medya ve grup formları üzerinden de desteklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Uzaktan eğitim-öğretim sürecinde uygulamalı sanat dersleri veren akademisyenlerin Covid-19 sürecinin eğitim öğretim üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla gereken hassasiyeti gösterdikleri görülmüştür.

Uzaktan eğitimde öğrencilerde eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi noktasında öğrenmenin kalitesini belirleyecek ve öğrenmeyi kolaylaştıracak önemli etkenlerden birinin eğitimci becerisi olduğu vurgulanmaktadır (Association of American Colleges and Universities, 2015). Rad, Otaki, Baqain, Zary ve Al-Halabi (2021) de, Covid-19 salgını öncesi çevrim içi ortamda eğitim vermeyen birçok eğitimcinin yüz yüze derslerden çevrim içi ortama hızlı geçiş nedeniyle kısa sürede kapsamlı beceriler edinmeleri ve öğrencilerini sanal ortama adapte edebilmek için en uygun yöntemleri seçmeleri gerektiğini ifade etmektedirler. Covid-19 sürecinin eğitim üzerindeki en önemli zorluğu, bilgiyi zaman içinde düzenleyebilmek için gerekli teknolojileri ekonomik, psikolojik, sosyal ve çevresel boyutları ile anlayabilmek, kullanabilmek ve onları nasıl yönetebileceğimizi bilmek şeklinde tanımlanmaktadır (Firdoussi, Lachgar, Kabaili, Rochdi, Goujdami ve Firdoussi, 2020). Araştırma sonuçları, uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı sanat derslerinin işleyişi açısından akademisyenlerin öğrenme ortamının niteliğini arttırabilecek potansiyele sahip olmalarına rağmen; drama, sanat eleştirisi, oyun ya da rol yapma gibi uygulamaya dayalı yöntem ve teknikleri çok fazla kullanamadıklarını, öğrencilerin sanatsal gelişimlerini gözlemleme, ya da kaynakların verimli kullanımı gibi durumlar açısından da uzaktan eğitim sürecinde olumsuzluklar yaşandığını ortaya koymaktadır. Song, Singleton, Hill ve Koh (2004) uzaktan eğitim sürecinde öğrenme sürecinin

tamamlanması için öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaya dökmeleri gerektiğini ancak içeriğin genelde teorik olması nedeniyle pratik yapmanın zor olduğunu vurgulamaktadır. Rad, Otaki, Baqain, Zary ve Al-Halabi (2021), Covid-19 sürecinde dış hekimliği öğrenci ve eğitimcilerinin uzaktan eğitime yönelik algılarını araştırdıkları çalışmalarında, kullanılan materyallerin öğrencilerin öğrenme hedeflerine uygun olduğu, sürecin bakış açılarını geliştirdiği ve sorularını ifade etmek için kendilerine yeterli ve zamanında destek sağlandığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Yapılan çalışmanın araştırma sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Araştırma sonucunda, akademisyenlerin uzaktan eğitim-öğretim sürecinde, uygulamalı sanat derslerinde, eğitim öğretim sürecinin yönetilmesi, verimliliğinin sağlanması ve öğrenme ortamının oluşturulmasına ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olmasına karşın; öğrencilerde sanatsal teknik öğrenimi, üretkenliğin artması, estetik duyarlılık ve sanatsal yaratıcılığın gelişimi konularındaki görüşlerinin olumsuz olduğu görülmüştür. Bu durum akademisyenlerin öğrenci motivasyonu ve sanatsal becerilerini geliştirmeye dönük yöntem ve teknik kullanımı, materyal ve etkinlik hazırlama gibi konularda gereken bilgi, beceri ve donanıma sahip olup, gereken hassasiyeti gösterebilirler de uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitime göre, sanatsal farkındalık yaratma, akıcı ve esnek düşünme konusundaki etkililiğinin daha düşük olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Dilmaç (2020), uzaktan eğitimin öğrencilerin sanat ve tasarım çalışmalarını azalttığı yönünde kaygı yaşadıklarını ve öğrencilerin bu derslerin sanal sergi, müze gezileri ya da farklı sanatsal çizim programları aracılığıyla desteklenmesi görüşüne sahip olduklarını tespit etmiştir. Amir, Tanti, Maharani, Wimardhani, Julia, Sulijaya ve Puspitawati (2020) araştırmalarında, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini verimli bulsalar da, %61,7'sinin uzaktan öğrenmenin sınıftaki öğrenmeye benzer bir öğrenme doyumunu sağlamadığı yönünde görüş belirttiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında uzaktan eğitim sürecinin öğrencilere sağladığı en önemli kazanımın teknolojik erişim süreci ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Özellikle birçok üniversitede kütüphanelerin açık erişime izin vermesi, bilgiye erişimin daha kolay hale gelmesi ya da dersi takip edemeyen öğrencilerin sanal sınıflara yüklenen ders videolarına tekrar erişim sağlayabilmesi uzaktan eğitimin önemli kazanımları olarak görülmektedir. Dilmaç

(2020) uzaktan eğitimde teknolojik ilerlemelerin kullanılması, eğitime eşit erişim sağlanması, dijital kaynakların eğitimin maliyetini düşürmesi ve istenildiği zaman bilgiye erişim sağlanabilmesi gibi nedenlerle öğrencilerin uzaktan eğitimi oldukça gerekli bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum uzaktan eğitim sürecinin olumlu yansımaları noktalarında akademisyen ve öğrenci görüşleri açısından birbirini desteklemektedir.

Araştırma sonucunda, akademisyenlerin teknoloji, malzeme kullanımı, eşitsizlik, sosyalleşme, dönüt verme ya da atölyedeki verimin yakalanamaması gibi faktörler açısından öğrenme ortamının olanakları ve sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde birtakım zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda çevrim içi ortamda internet bağlantısı ile ilgili sorunların yaşanması, görüntü ve ses açısından hem ders anlatımı hem de öğrenci çalışmalarının dijital ortamdaki sanatsal kalitesi gibi teknolojide yaşanan aksaklıkların dersin niteliğini olumsuz olarak etkilemesi, öğrencilerin atölye disiplini kazanabilecekleri deneyimleri çevrim içi ortamda yaşayamaması gibi faktörler öğrenme ortamının önemli zorlukları olarak görülmektedir. İşman, Dabaj, Altınay ve Altınay (2004), uzaktan eğitim sisteminin kalitesinin üniversitelerin sahip olduğu iletişim sisteminin alt yapısından doğrudan etkilendiğini, bu nedenle çevrim içi sınıflarda öğretim sürecinin verimliliği için üniversitelerin ses ve video sorunlarıyla ilgili zorluklara dikkat etmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla da üniversitelerin vizyon ve misyonuna bağlı olarak öğrenci, eğitimci, akademik, teknolojik ve ekonomik konular bağlamında uzaktan eğitimin eğilimlerini belirleyerek, uzaktan öğrenme planlarını güçlendirmeleri gerekmektedir (Howell, Williams ve Lindsay, 2003). Yine araştırma sonuçlarına göre, sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde, öğrenci ürünlerinden daha etkili sonuç almak ve sanatsal öğrenmedeki eksiklikler hakkında öğrencilere dönüt vermek yüz yüze eğitime göre daha zor olmaktadır. Araştırma sonucunda, sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde akademisyenlerin öğrencilere gereken desteği verme konusunda yeterli olmalarına rağmen, öğrenme ortamından kaynaklanan nedenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerden istenen verimin alınmadığı ve yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime göre uygulamalı sanat dersleri açısından daha verimli ve etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Andrade

(2015) çevrim içi öğrenmede öğrencilerin başarısının pedagojide yapılacak düzenlemeler ve yeni yaklaşımların denenmesine ek olarak, eğitmen ve öğrencilerin öğrenme deneyiminde iş birliği yapmalarına bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla da eğitmenin tek taraflı öz verisinin yeterli olmadığı, öğrencilerinde; etkileşime, uygulamaya, derinlemesine düşünmeye ve geribildirime yanıt vermeye dayalı bir topluluk oluşturma yönünde çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Covid-19 salgını dolayısıyla artan uzaktan eğitim talepleri nedeniyle üniversiteler, öğrenci ve eğitmen etkileşiminin sağlanması, öğrenci deneyiminin yüz yüze eğitimde olduğu gibi dersin verimini ve öğrenci ürünlerinden alınan sonuçların etkililiğini arttıracak şekilde düzenlenmesi amacıyla hem eğitmenlere hem de öğrencilere, öğrenme ortamına yönelik teknik ve teknolojik alt yapı imkanlarının sunulması ve bunların sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.
- Eğitmenler ve öğrencilerin üniversitelerin çevrim içi teknik ve teknolojik alt yapısı hakkında verilecek eğitimlerle bilgilendirilmesi, motivasyonu arttıracak ve uygulamalı çalışmalarda farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına ya da etkinliklerin tasarlanmasına imkan tanıyacak şekilde öğrenme ortamının kalitesinin artırılması gerekmektedir.
- Eğitmenin ders içeriğini uygulamalı sanat dersleri kapsamında öğrenci başarısını arttıracak yenilikçi yaklaşımlarla desteklemesi, öğrenci ve eğitmen etkileşiminde sürdürülebilirlik sağlayacak bilgi iletişim teknolojilerinden faydalanarak dersleri organize etmesi ve sanatsal ürün ortaya koyma sürecinde öğrencilere gereken beceri ve donanımı kazandırabilecekleri bir bakış açısıyla öğrencileri odaklanmaya teşvik etmeleri gerekmektedir.
- Covid-19 salgınının kontrol altına alındığı uzaktan eğitim- öğretim sürecinde her türlü sağlık ve güvenlik önlemleri (öğrenci sayısı, mekan kullanımı, hijyen ve temizlik vb.) dikkate alınarak, atölye ortamı gerektiren sanat derslerinin bir kısmının (desen, serigrafi, modelaj vb.) hibrit eğitim öğretim modeli uygulamasına gidilerek yürütülmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Alkan, C. (1987). *Açık öğretim: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Alkan, H. (2005). *Yarının öğretmenlerinin yetiştirilmesi ve görevlendirilmesi*. Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırmanın sonuçları ve öğretmen yetiştirme sempozyumu. 22-24 Eylül içinde (s. 219-240). Ankara.
- Amir, L. R., Tanti1, I., Maharani, D. A., Wimardhani, Y. S., Julia, V., Sulijaya, B. ve Puspitawati1, R. (2020). Student perspective of classroom and distance learning during COVID-19 pandemic in the undergraduate dental study program Universitas Indonesia. *BMC Medical Education*, 20(392), 1-8. doi: 10.1186/s12909-020-02312-0.
- Andrade, M. S. (2015). Teaching Online: A theory-based approach to student success. *Journal of Education and Training Studies*, 3(5), 1-9. doi: 10.11114/jets.v3i5.904.
- Armstrong-Mensah, E., Ramsey-White, K., Yankey, B. ve Self-Brown, S. (2020). COVID-19 and distance learning: Effects on Georgia State University School of Public Health Students. *Frontiers in Public Health*. 8, 1-10. doi: 10.3389/fpubh.2020.576227.
- Association of American Colleges and Universities. (2015). *The LEAP challenge: Education for a World of Unscripted problems*. <https://www.aacu.org/sites/default/files/files/LEAP/LEAPChallengeBrochure.pdf> adresinden erişildi.
- Bogdanović, M. (2012). Growing importance of distance education. *I.J.Modern Education and Computer Science*, 3, 35-41. doi: 10.5815/ijmecs.2012.03.05.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (3. bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden erişildi.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları, tasarımı ve yürütülmesi*. (Dede, Y. ve Demir, S. B., çev..). (2. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of COVID-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems*, 49(1), 5–22. doi: 10.1177/0047239520934018.
- Dilmaç, S. (2019). Görsel sanatlar dersinde web tabanlı eş zamansız öğrenme ortamının ortaokul öğrencilerinin akademik başarı ve tutumlarına etkisi. *Ağrı İbrahim*

- Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 5(2), 159-184. doi: 10.31463/aicusbed.596217.
- Dilmaç, S. (2020). Students' opinions about the distance education to art and design courses in the pandemic process. *World Journal of Education*, 10(3), 113-126. doi: 10.5430/wje.v10n3p113.
- Durak, G. (2017). Uzaktan eğitimde destek hizmetlerine genel bakış: sorunlar ve eğilimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 3(4), 160-173.
- Fidalgo, P., Thormann, J., Kulyk, O. ve Lencastre, J. A. (2020). Students' perceptions on distance education: A multinational study. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17(18), 1-18. doi: 10.1186/s41239-020-00194-2.
- Firdoussi, S. E., Lachgar, M., Kabaili, H., Rochdi, A., Goujdami, D. ve Firdoussi, L. E. (2020). Assessing distance learning in higher education during the COVID-19 pandemic. *Education Research International*. 2020(8890633), 1-13. doi: 10.1155/2020/8890633.
- Haddad, M. E. O., Ferreira, N. S. C. ve Faria A. A. (2014). The use of educational technologies in distance education—enabling the appropriation of teaching and learning process. *Open Journal of Social Sciences*, 2, 54-58. doi: 10.4236/jss.2014.21006.
- Howell, S. L., Williams, P. B. ve Lindsay, N. K. (2003). Thirty-two trends affecting distance education: An informed foundation for strategic planning. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 6(3), 1-23.
- İşman, A. (2005). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Öğreti Yayıncılık.
- İşman, A., Dabaj, F., Altınay, Z. ve Altınay, F. (2004). The evaluation of students' perceptions of distance education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(3), 55-61.
- Keegan, D. (1994). The competitive advantages of distance teaching universities. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 9(2), 36–39. doi: 10.1080/0268051940090206.
- Keeton, M. T. (2004). Best online instructional practices: Report of phase I of an ongoing study. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 8(2), 75–100. doi: 10.24059/olj.v8i2.1829.
- Kışla, T. (2016). Uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*. 6(17), 258-271. doi: 10.12984/eed.01675.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expveed sourcebook*. (2. bs.). California: SAGE Publications.
- Nakamura, M. (2017). The state of distance education in Japan. *Quarterly Review of Distance Education*, 18(3), 75–87.

- Ní Shé, C., Farrell, O., Brunton, J., Costello, E., Donlon, E., Trevaskis, S., Eccles, S. (2019). Teaching online is different: Critical perspectives from the literature. *Dublin: Dublin City University*. doi: 10.5281/zenodo.3479402.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 323-343.
- Partlow, K. M., ve Gibbs, W. J. (2003). Indicators of constructivist principles in internetbased courses. *Journal of Computing in Higher Education*, 14(2), 68–97. doi: 10.1007/BF02940939.
- Rad, F. A., Otaki, F., Baqain, Z., Zary, N. ve Al-Halabi, M. (2021). Rapid transition to distance learning due to COVID-19: Perceptions of postgraduate dental learners and instructors. *PLoS ONE*, 16(2), e0246584. doi: 10.1371/journal.pone.0246584.
- Singh, V. ve Thurman, A. (2019). How many ways can we define online learning? A systematic literature review of definitions of online learning (1988-2018). *American Journal of Distance Education*, 33(4), 289–306. doi: 10.1080/08923647.2019.1663082.
- Song, L., Singleton, E. S., Hill, J. R., & Koh, M. H. (2004). Improving online learning: Student perceptions of useful and challenging characteristics. *The Internet and Higher Education*, 7(1), 59–70. doi: 10.1016/j.iheduc.2003.11.003.
- Tseng, H., & Walsh Jr., E. J. (2016). Blended versus traditional course delivery: Comparing students' motivation, learning outcomes, and preferences. *The Quarterly Review of Distance Education*, 17(1), 43–52.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 3(3), 365-370.

ORCID

Serap BUYURGAN <https://orcid.org/0000-0001-8858-2161>

İrfan Nihan DEMİREL <https://orcid.org/0000-0003-3838-6247>

SUMMARY

Purpose

The effect of the distance education process on issues such as Internet infrastructure, access to resources and materials, motivation level in the working environment, the supply of tools such as computers and tablets, using the style and technique of the lecturer through observation and getting immediate feedback is intriguing. For this reason, in the study, it was aimed to determine the academician competencies, student acquisitions, needs and difficulties in the process of conducting applied arts lessons in the distance education teaching process, in line with the views of the academician, depending on the information communication technologies and online learning environments used.

Method

The research was conducted according to the convergent parallel design approach, which is one of the mixed method research designs in which quantitative and qualitative research approaches are used together. The study group of the research consists of 70 academicians working in the Fine Arts Education Departments, the Fine Arts Faculties and the Fine Arts, Design and Architecture Faculties of the Universities, participating voluntarily in the research and conducting applied art classes. In the research, the "Applied Art Lessons Evaluation Questionnaire in the Distance Education Teaching Process" developed by the researchers was used as a data collection tool. Quantitative data were analyzed by giving arithmetic mean, standard deviation and frequency values, and qualitative data were analyzed according to Dey's (1993) three-step model of description, classification and correlation.

Findings

The results of the research show that in the distance education process, academicians conducted applied art classes such as mainstream workshop, basic design, computer-aided design and pattern synchronously (synchronously-live) and mixed (synchronous-asynchronous), through virtual classroom applications such as Zoom and Google Meet. Academicians enrich the course contents with different materials, different methods and techniques in order to increase student success and provide the desired efficiency and effectiveness in the courses. In addition, academicians have the competence to provide student experience in the process of using technological tools and equipment, preparing educational activities suitable for the content of the course, and creating an effective learning environment for the use of measurement and evaluation tools. In the distance education process, academicians design applied art courses considering the interests and abilities of students, gaining knowledge, providing participation or motivation, and increasing the efficiency of education and training. The results of the research reveal that academicians cannot use application-based methods and techniques such as drama, art criticism, play or role-playing in the distance education process, and that there are negativities in the distance education process in terms of observing the artistic development of students, or efficient use of resources. As a result of the research, although the evaluations of the academicians regarding the management of the education and training process, ensuring efficiency and

creating a learning environment in the distance education-teaching process, applied art courses, were positive; It was observed that the students' views on artistic technical learning, increased productivity, aesthetic sensitivity and the development of artistic creativity were negative. As a result of the research, it was determined that the academicians experienced some difficulties in terms of the possibilities of the learning environment and the process of creating artistic products in terms of factors such as technology, material use, inequality, socialization, giving feedback or not achieving efficiency in the workshop.

Result and Conclusion

The analysis results showed that the desired efficiency cannot be obtained from the students in the distance education process and that face-to-face education is more efficient and effective in terms of applied art lessons compared to distance education. Taking into account all kinds of health and safety measures (number of students, use of space, hygiene and cleaning, etc.) in the distance education-training process where the Covid-19 epidemic is under control, it is recommended that some of the art lessons that require a workshop environment are carried out with a hybrid education model.

EK 1. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi :27.10.2020
Toplantı K. Sayısı : 2020/126

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Dr.Öğr. Üyesi İrfan Nihan DEMİREL, "Uzaktan Eğitim Sürecinde Uygulamalı Sanat
Dersleri" isimli projesi için çalışmalar yapmayı planlamaktadır. Bu çerçevede yürütülecek
çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

- Etik açıdan uygun bulunmuştur.
 Etik açıdan uygun bulunmamıştır.
 Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Başkan

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fener Mah. Zihni Derin Yerleşkesi 53100 RİZE
Tel: 0. 464 223 81 00 Faks: 0. 464 223 63 28
www.erdogan.edu.tr